УДК 004.057.5

ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ БАГАТОРІВНЕВОГО ІЄРАРХІЧНОГО МЕНЮ WEB-САЙТІВ

Конюхов С.Л.,Ляшенко О.О.
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Мелітополь

Постановка проблеми. Широке використання Інтернету в якості інструменту для роботи з інформацією стало одним із факторів формування інформаційного суспільства, в якому застосування мережевих технологій є стандартом для підприємств і установ, орієнтованих на ефективну взаємодію з оточенням. Інтернет надає засоби для публікації і пошуку інформації, організації спілкування, здійснення продажів, проведення рекламних заходів тощо. Таким чином, на сьогодні глобальна мережа забезпечує різноманітні потреби суспільства і бізнесу.

В зв'язку з цим, однією з сучасних тенденцій в галузі розробки програмних систем є орієнтація на мережу Інтернет та її окремі технології. Різноманіття та значне поширення Інтернет-рішень обумовлюється їхніми суттєвими перевагами, серед яких можна виділити: типовість (використання типових архітектур, протоколів, механізмів взаємодії), мобільність (можливість реалізації для різних обчислювальних платформ), масштабування (достатньо легка адаптація до розподілених систем) та ін. [2, С. 13].

Разом із тим, наразі існує конкуренція між власниками Інтернет-ресурсів, причиною чого є схожість їхньої тематики, структури, запропонованих послуг, дизайну. В зв'язку з цим, особлива увага приділяється дотриманню вимог щодо забезпечення зручної взаємодії користувачів з web–інтерфейсом, пошуку нових форм організації сайтів і подання інформації. Розробники намагаються зробити сайти максимально зрозумілими з прозорою навігацією, ефективними елементами управління і комунікації. Таким чином, актуальним завданням є впровадження сучасних методологій програмування в розробку web-додатків з метою досягнення більш якісних характеристик процесів та продуктів.

Аналіз останніх досліджень. Успішне функціонування сучасного сайту залежить від багатьох чинників, зокрема, зручності його використання або юзабіліті. Юзабіліті – це розділ ергономіки, в якому досліджується зручність використання програмного забезпечення і web–сайтів. Проблеми забезпечення юзабіліті розглядають іноземні і вітчизняні дослідники: Дж. Гарретт, М. Гуревич, П. Морвиль, В. Парненко, А. Орешко, Л. Розенфельд, К. Уодтке, О. Цурін та інші.

Зокрема, Дж. Гаррет в фундаментальному дослідженні [1] пропонує схему проектування і розробки Інтернет-ресурсів, що складається з п'яти рівнів, кожний з яких містить комплекс проектних рішень. Послідовно рухаючись від одного рівня до іншого, розробники переходять від абстрактного уявлення про сайт до його конкретної реалізації. Наведемо коротку характеристику цих рівнів:

1. Рівень поверхні: візуальний дизайн (візуальне подання інформації і навігації) [1, С. 146].

2. Рівень компонування: дизайн інтерфейсу (організація елементів, які полегшують взаємодію користувача з сайтом, шляхом маніпулювання кнопками, полями введення та іншими елементами інтерфейсу), дизайн навігації (організація елементів, які полегшують переміщення по сайту), інформаційний дизайн (організація елементів для максимально зрозумілого представлення інформації користувачу) [1, С. 120].

3. Рівень структури: інформаційна архітектура (організаційні і навігаційні схеми, які забезпечують економічне і ефективне переміщення по сайту) і проектування взаємодії (опис можливої поведінки користувача і визначення того, як система буде реагувати на його поведінку) [1, С. 95,102].

4. Рівень набору можливостей: функціональні специфікації (перелік функцій сайту як програмного продукту) і вимоги до контенту [1, С. 75].

5. Рівень стратегії: визначення цілей розробки сайту (що бажають отримати від сайту власники) і потреб користувачів [1, С.52].

Актуальним напрямом розробки web-орієнтованих систем є застосування апарату компонентного проектування та об'єктно-орієнтованого програмування. Деякі методологічні особливості цього підходу розглядає В.М. Грищенко. Зокрема, він називає основні концепції, які визначають сутність застосування компонентного підходу: ієрархічна властивість (різні характеристики, елементи, пов'язані зі створенням web-застосування, мають ієрархічну впорядкованість у процесі їх деталізації); поширення ідей компонентного програмування на всі етапи життєвого циклу (web-застосування будується на основі клієнт-серверної архітектури; web-сервер та web-клієнти повинні бути подані як компоненти і відповідати моделі компоненту; функціональність web-застосування визначається інтерфейсами його компонентів; взаємодія між компонентами визначається лише на основі інтерфейсів); адаптація компонентного підходу до різних типів елементів, а також різних схем та механізмів реалізації web-застосувань [2, С. 14-15].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні подальшого дослідження вимагають проблеми практичної реалізації ефективних інструментів, які дозволяють з мінімальними витратами часу створювати зручні елементи інтерфейсу web-застосувань, а також розширювати і удосконалювати їх. Об'єктно-орієнтована технологія є достатньо складною, тому вона здебільшого використовується у складі спеціалізованих систем управління контентом (наприклад, Joomla!). Разом із тим, ефективність рішень, отриманих з її застосуванням, зумовлює необхідність реалізації подібних інструментів для самостійної розробки web-проектів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). В статті розглядаються сучасні тенденції забезпечення юзабіліті Інтернет-ресурсів і пропонується спосіб використання об'єктно-орієнтованого підходу для створення багаторівневого ієрархічного меню сайтів.

Основна частина. Меню – це метод взаємодії користувача з системою, при якому він вибирає із запропонованих варіантів, а не надає системі свою команду.

Однією з тенденцій web–розробки, орієнтованої на забезпечення юзабіліті Інтернет-рішень, є створення багаторівневих ієрархічних систем меню, що обумовлюється складністю та інформаційною насиченістю сучасних сайтів. Особливо це стосується ресурсів, які надають різнопланові послуги. В процесі розробки таких сайтів необхідно враховувати як потреби майбутніх відвідувачів, так і працівників, які будуть розміщати інформацію і управляти структурою ресурсу.

З погляду користувачів, зручним є використання декількох варіантів меню і способів представлення інформації. Такий підхід є додатковим засобом забезпечення легкої орієнтації на сайті, а також дозволяє не перевантажувати сторінки матеріалом. З іншого боку, управління сайтом легше здійснювати, якщо його елементи є типовими і функціонують на основі єдиних правил. Поєднати названі групи вимог можна з використанням об'єктно-орієнтованого підходу.

Пропонується таке розв'язання окресленої проблеми. Створюється глобальний клас меню, який управляє роботою системи меню в цілому і навігацією по сайту, а також деякий абстрактний клас, від якого походять всі елементи меню і підменю. Таким чином, кожний елемент меню є об'єктом, поля якого містять дані для відображення, а методи описують поведінку. Використовуючи шаблонізацію, можна забезпечити єдиний стиль відображення інформації для різних типів меню і сторінок. В результаті отримуємо гнучку систему, яка побудована на єдиних правилах, але дозволяє визначати різні правила поведінки меню і формати представлення інформації.

Висновки і перспективи подальших кроків у даному напрямі. Запропонований спосіб реалізації меню сайту надає такі переваги: зручний механізм використання меню і різні способи публікації інформації для відвідувачів сайту; зручний інструментарій для публікації інформації на сайті та управління його структурою для адміністраторів і контенторів; можливість розробки нових типів елементів меню на основі вихідних кодів для розробників.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку інструментарію, який надасть можливість створювати нові типи елементів меню без програмування.

Література

1. Гарретт Дж. Веб-дизайн: книга Джесса Гарретта. Элементы опыта взаимодействия / Дж. Гарретт. – СПб.: Символ-Плюс, 2008. – 192 с.
2. Грищенко В.М. Підхід до створення web-застосувань на компонентній основі / В.М. Грищенко // Проблеми програмування. – 2004. – № 4. – С. 13-27.

Анотація. розглядаються сучасні тенденції забезпечення юзабіліті Інтернет-ресурсів і пропонується спосіб використання об’єктно-орієнтованого підходу для створення багаторівневого ієрархічного меню сайтів.

Ключові слова: web-сайт, юзабіліті, інформаційна архітектура, об’єктно-орієнтований підхід, меню.

Аннотация: рассматриваются современные тенденции обеспечения юзабилити Интернет-ресурсов и предлагается способ использования объектно-ориентированного подхода для создания многоуровневого иерархического меню сайтов.

Ключевые слова: web-сайт, юзабилити, информационная архитектура, объектно-ориентированный подход, меню.

Summary: The current trends to ensure the usability of Internet resources and provides a method of using an object-oriented approach for creating multi-level hierarchical menus sites.

Keywords: web-site, usability, information architecture, object-oriented approach, the menu.